

Jubilæumsfugl september: Trane (grus grus)

For 50 år siden var det en stor sjældenhed, at se traner i Sønderjylland. Var man rigtig heldig, så kunne kraftig østenvind i april, presse skandinaviske traner mod Als-kysten. At tale om ynglende traner, ville indikere indtag af store mængder alkohol. Tranen har tidligere ynglet i Sønderjylland, og man mener den ophørte med at være dansk ynglefund, da Sønderjylland blev afstået i 1864.

5. april 2021 – Tyvse. Traner er hårdføre fugle og på fotoet ses mager til en rugende trane.

Alle vidste at tranerne kræver store uforstyrrede moseområder for at yngle, hvilket kun områder som Hansted reservatet eller Lille Vildmose kunne byde på i Danmark. Det var også her, at landets to ynglepar blev registreret under ATLAS I projektet i perioden 1971-74. I løbet af 1990'erne begynder der at ske noget. Der bliver fundet ynglende traner på flere nordjyske lokaliteter bl.a. Læsø og ret så overraskende begynder der at yngle traner på Bornholm. Det er også i det tidsrum, at tranen begynder at yngle ved Skærsø syd for Egtved. I 1993 sad jeg i bestyrelsen for DOF i Ribe Amt. Her fik vi indrapporteret et par traner med en flyvefærdig unge ved Gamst Enge, Vejen. Jeg husker det som noget meget eksotisk, sammenlignelig med nyheden om ynglende blå glente ved Aulum i 2025.

Vi skal helt frem til 2002 før man kan sige, at vi har et ynglepar i Sønderjylland. Det år holder et par til i Frøslev mose, men det er først i 2003 de med sikkerhed får unger ud af yngleforsøget. Derefter spreder tranerne sig langsomt i Sønderjylland, og de vælger de store moser, som yngleområde – fx Frøslev Mose, Kongens Mose, Hostrup Sø, Tinglev Mose, Sølsted Mose og Hønning Mose.

22. april 2019 – Kongens mose. Parring i det danske kulturlandskab

De efterfølgende år er jeg med til at holde styr på parrene i Sønderjylland, og det er en bestand som vokser hurtig. Med tranens forventede krav til store uforstyrrede moseområder, kunne man tro, at der hurtigt ville blive fyldt op i Sønderjylland, da der trods alt ikke findes så mange af den slag steder. Men tranerne overraskede alle, og blev fundet på mere og mere ydmyge lokaliteter, samtidig med at der var plads til uventet mange ynglepar i de store moser. Som eksempler på dette kan nævnes et ynglepar i Kastrup Kær, som havde rede i en mergelgrav omkranset af dyrkede marker. Et andet par ynglede i et okkerudfældningsbassin ved Løgumkloster. I Kongens Mose er der flere år registreret 8 sikre ynglepar, hvilket jo nærmest er en trane-koloni.

Vesterhede den 1. maj 2020. Et historisk foto: Ikke nok med at det er to par med hver to halvvoksne unger, som går meget tæt, men også tranepar, som har begyndt rugning ultimo februar – det er meget tidligt.

Tranen er en art, som trives godt sammen med det intensive landbrug. Den har brug for et vandhul til at yngle i, og skal bruge animalsk føde til ungerne de første uger. Men store unger og voksne traner elsker korn, majs og kartofler, som de kan finde i rigelige mængder på markerne i hele Europa. Derfor vokser bestanden eksplosiv. Når de så også kan gå meget på kompromis med ynglestederne – og nu også yngler steder hvor der færdes mennesker – så er der plads til mange tranepar. Jeg vil vurdere, at der yngler mellem 100-120 par traner i Sønderjylland her i 2026, men pt er der ingen monitoring af bestanden.

Før i tiden var tranerne udprægede trækfugle, som overvintrede i fx Spanien og Marokko, men nu tilbringer de fleste formentlig vinteren i Danmark. En af årsagerne til artens fremgang, er den ændrede overvintringsstrategi. Jeg kan stadig huske, da der 30. januar 2008 blevet tastet to traner i DOFbasen ved Kongsmosen – øst for Lindet Skov – hvad i al verden sker der. Den 10. januar 2026 blev der talt 1.658 på Råhede Vade – hvem havde troet det for 50 år siden.

Flere foto længere nede.

Fotos: Harry Antonisen

Tekst: Jesper Leegaard

Nørre Abild 17. juni 2020: Tranepar med to flyvefærdige unger over det danske kulturlandskab.

Brodersgård Mark 12. april 2021: Territoriehævdende tranepar – man kan næsten høre hvor gennemtrængende det lyder.

Arnå 13. maj 2023: Stemningsfyldt foto, som viser at man skal kigge ordentlig efter for at se traneunger.

Arnå 18. maj 2023: Igen – ungen er svære at se. Bemærk den brune ryg på tranen til venstre. Tranerne smører jord/mudder på ryggen for at kamuflere sig i yngletiden. Så en trane med brun ryg er en ynglefugl.

Vesterhede 21. april 2020: Det meget tidlige tranekuld, som er fouragere i menneskabt landskab..